

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Daniely Zemanové, soudkyně zpravodajky Lucie Dolanské Bányaiové a soudce Jiřího Přibáně o ústavní stížnosti stěžovatelky **Mgr. J. S.**, advokátky, se sídlem Národní 60/28, Praha 1 – Nové Město, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. října 2023 č. j. 8 To 92/2023-1317, za účasti **Vrchního soudu v Praze**, jako účastníka řízení, a **Vrchního státního zastupitelství v Praze a M. K.**, zastoupeného Mgr. Miloslavem Čejkou, advokátem jako opatrovníkem, se sídlem Vránova 756/39, Brno, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

I. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 26. října 2023 č. j. 8 To 92/2023-1317 bylo porušeno právo zaručené čl. 26 odst. 1 a odst. 3 a čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

II. Toto usnesení se proto ruší.

Odůvodnění:

I.**Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah spisového materiálu**

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedeného usnesení Vrchního soudu v Praze (dále jen „vrchní soud“) s tvrzením, že jimi byla porušena základní práva (svobody) zaručená čl. 28 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 37 odst. 2 Listiny.

2. Ze spisu Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) sp. zn. 56 T 1/2021 se podává, že městský soud svým usnesením ze dne 15. 8. 2023 č. j. 56 T 1/2021-1289 stanovil stěžovatelce jako ustanovené obhájce podle § 151 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „tr. řád“) odměnu a náhradu hotových výdajů v celkové výši 152 656 Kč. Stěžovatelka byla ustanovena obhájce obviněnému (nyní již odsouzenému) M. K., který byl Národní centrálou proti organizovanému zločinu, SKPV, Odborem politického terorismu a extremismu trestně stíhán jako uprchlý pro podezření ze spáchání zvlášť závažného zločinu teroristického útoku podle § 311 odst. 2 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „tr. zákoník“) s přihlídnutím k ustanovení § 313 tr. zákoníku účinného od 1. 2. 2019. Obviněný byl nakonec uznán vinným jednak zvlášť závažným zločinem teroristického útoku podle § 311 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku ve znění účinném do 31. 1. 2019, za užití § 313 tr. zákoníku, spáchaným ve prospěch organizované zločinecké skupiny podle § 107 odst. 1 tr. zákoníku, a jednak byl uznán vinným zvlášť závažným zločinem účasti na teroristické skupině podle § 312a odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku (srov. k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2022 sp. zn. 11 Tdo 121/2022; rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná pod <https://www.nsoud.cz>).

3. Městský soud určil odměnu za 1 úkon právní služby na 2 480 Kč (oproti stěžovatelce požadované částce 3 100 Kč) s odůvodněním, že všechny úkony právní služby proběhly do konce roku 2021 v době platnosti § 12a vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění do 31. 12. 2021 (dále jen „advokátní tarif“), kterým se sazba za úkon ustanoveného obhájce snižovala o 20 %. Zároveň vyhověl požadavku stěžovatelky na trojnásobné zvýšení odměny za provedené úkony podle § 12 odst. 1 advokátního tarifu s odůvodněním, že se jedná o úkony, u kterých byla třeba znalost ukrajinského trestního mezinárodního práva.

4. Ke stížnosti státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze podané podle § 141 a násl. tr. řádu Vrchní soud v Praze (dále jen „vrchní soud“) ústavní stížností napadeným usnesením rozhodnutí městského soudu zrušil a rozhodl tak, že stěžovatelce přiznal částku 37 585 Kč jako odměnu a náhradu hotových výdajů ustanoveného obhájce.

5. V odůvodnění svého usnesení vrchní soud uvedl, že případné až trojnásobné zvýšení odměny přichází v úvahu jen ve vztahu k individualizovaným úkonům právní služby a městský soud pochybil už v tom, pokud akceptoval návrh stěžovatelky na zvýšení odměny u všech úkonů na trojnásobek, aniž by zhodnotil, zda se v každém konkrétním případě jednalo o úkon mimořádně obtížný. Navíc eventuální zvýšení odměny s ohledem na použití cizího práva nebo cizího jazyka je možné jen tehdy, pokud bylo při provedení konkrétní právní služby použití cizího práva nebo jazyka podstatné a nikoliv okrajové (v této souvislosti vrchní soud odkázal mimo jiné na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011 sp. zn. 28 Cdo 4184/2009). Podle vrchního soudu v nyní posuzované věci nebyl stěžovatelkou prováděn žádný úkon právní služby, který by bylo možné označit za mimořádně obtížný, odůvodňující zvýšit odměnu za konkrétní úkon právní služby. Stěžovatelka řešila, zda byl její klient za stíhané jednání na Ukrajině odsouzen, což byla v dané věci jediná otázka týkající se ukrajinského práva, přičemž ta byla řešena prostřednictvím právní pomoci (dotazem na ukrajinské orgány). Ani to, zda jsou zprávy ukrajinských bezpečnostních složek procesně použitelné u českého soudu, není právní

otázkou, která by vedla k mimořádně náročným úkonům právní služby. Trestnost jednání odsouzeného M. K. byla posuzována výhradně na základě českých trestněprávních norem a nikoliv norem ukrajinského práva nebo norem plynoucích z mezinárodních smluv. Na uvedeném závěru podle vrchního soudu nemohla ničeho změnit ani skutečnost, že v posuzované věci byly aplikovány Ženevské úmluvy ze dne 12. 8. 1949 a okrajově také Charta Organizace spojených národů ze dne 26. 6. 1945, neboť tyto dokumenty jsou poměrně stručné a jsou součástí Sbírký zákonů České republiky; proto je nelze považovat za cizí právo. Ani případná medializace daného případu nemůže být důvodem mimořádné náročnosti ve smyslu § 12 odst. 1 advokátního tarifu (v této souvislosti vrchní soud odkázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009 sp. zn. III. ÚS 3211/08; rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná pod <https://nalus.usoud.cz>). Ze všech těchto důvodů tedy vrchní soud stížností napadené usnesení městského soudu zrušil a stěžovatelce trojnásobné zvýšení odměny u žádného z úkonů právní služby nepřiznal.

6. Nadto jako samostatný úkon stěžovatelce nepřiznal ani jí učiněné nahlédnutí do vyšetřovacího spisu ze dne 20. 8. 2019, jelikož souviselo s převzetím obhajoby a seznámením se se spisem. Důvodná byla rovněž námitka státního zástupce, že stěžovatelce měla být přiznána odměna za stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání jen v poloviční výši podle § 11 odst. 2 písm. d) a odst. 3 advokátního tarifu a nepřiznal stěžovatelce samostatnou odměnu za její návrhy na doplnění vyšetřování, za návrh na předběžné projednání obžaloby a návrh na odvolání hlavního líčení ze dne 19. 4. 2021.

II.

Argumentace stěžovatelky

7. V ústavní stížnosti stěžovatelka uvádí, že celkem uplatňovala nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů za 16 úkonů právní služby zvýšené na trojnásobek podle § 12 odst. 1 advokátního tarifu, neboť musela vynaložit mimořádné úsilí a odborné znalosti k posouzení zákonnosti trestního stíhání, které bylo proti nyní odsouzenému vedeno na Ukrajině. Musela tedy mimo jiné posoudit, zda na východě Ukrajiny probíhá mezinárodní ozbrojený konflikt, a zda nyní odsouzený nebyl v postavení, které by z pohledu mezinárodního práva vylučovalo jeho trestní odpovědnost za účast na takovém ozbrojeném konfliktu. Stěžovatelka tak podle svého přesvědčení musela disponovat detailní znalostí mezinárodního humanitárního práva při použití několika cizích jazyků (zejména angličtiny a francouzštiny). Dále stěžovatelka zdůrazňuje, že trestní řízení proti klientovi bylo vedeno jako proti uprchlému, což kladlo o to větší nároky na stěžovatelku při koncepci obhajoby (stěžovatelka v této souvislosti odkazuje na nález ze dne 19. 9. 2023 sp. zn. I. ÚS 1706/23 s tím, že účel hrazení nákladů obhajoby státem je nutno vnímat jako jednu z garancí práva na právní moc podle čl. 37 odst. 2 Listiny). Stěžovatelka se při výkonu obhajoby nemohla spoléhat toliko na informace poskytnuté ukrajinskou stranou, naopak tyto informace musela hodnotit kriticky, včetně posouzení dodržení podmínek zásady *ne bis in idem*, a při posouzení přípustnosti důkazů zajištěných ukrajinskou stranou. Takový její postup se podle stěžovatelky ukázal jako správný, když městský soud v rámci hlavního líčení některé dokumenty k důkazu neprovedl, neboť byly nezákonně získány. Taková zjištění sama o sobě nemohla vyplynout ani při využití právní pomoci ukrajinských orgánů, správnost jejich závěrů bylo potřeba konfrontovat se znalostmi z oblasti ukrajinského trestního práva. Stěžovatelka setrvává i na svém přesvědčení, že zvýšená náročnost věci byla dána i mediálním zájmem. Konečně nesouhlasí s formalistickým hodnocením některých úkonů právní služby tak, že je nelze

považovat pro účely stanovení odměny za samostatné úkony, neboť nešlo o návrhy ve věci samé ve smyslu § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu. Podstatné je, zda uvedenými návrhy bylo realizováno právo nyní odsouzeného navrhopat důkazy a zda takový postup byl v jeho prospěch.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

8. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastníkem řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Ústavní soud ověřil, že stěžovatelka je advokátka zapsaná u České advokátní komory, nevztahuje se na ni tedy povinnost být právně zastoupena (viz stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 3. 11. 2015 sp. zn. Pl. ÚS-st. 42/15). Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatelka před jejím podáním vyčerpala veškeré zákonné procesní prostředky ochrany svých práv (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*).

IV.

Vyjádření účastníka řízení, vedlejších účastníků řízení a replika stěžovatelky

9. Soudkyně zpravodajka podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslala ústavní stížnost účastníkovi řízení a vedlejším účastníkům řízení k vyjádření.

10. Vrchní soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti především odkázal na odůvodnění ústavní stížností napadeného rozhodnutí s tím, že toto odůvodnění je formováno jasně a jednoznačně; i pro účely vyjádření k ústavní stížnosti vrchní soud setrval na tom, že stěžovatelkou poskytnutá obhajoba v daném případě nebyla nijak náročná. Vrchní soud podle svého přesvědčení toliko redukoval přemrštěné nároky stěžovatelky. Podle vrchního soudu už jen z těchto důvodů je ústavní stížnost stěžovatelky nedůvodná.

11. Vrchní státní zastupitelství v Praze (dále jen „vrchní státní zastupitelství“) ve svém vyjádření zdůraznilo, že vrchní soud nijak svévolně nesnížil odměnu ani náhradu hotových výdajů stěžovatelky. Pokud stěžovatelka v rámci obhajoby musela pracovat s důkazy zajištěnými ukrajinskou kontrarozvědkou, nejednalo se o úkony nikterak obtížné nebo mimořádné, jak předpokládá § 12 advokátního tarifu. V této souvislosti navíc vrchní státní zastupitelství připomnělo, že odměnu podle § 12 advokátního tarifu nelze zvýšit paušálně za celé trestní řízení, ale vždy jen vzhledem k obtížnosti jednotlivých úkonů. Dodržením zásady *ne bis in idem* ve vztahu k vedlejšímu účastníkovi se orgány činné v trestním řízení zabývaly nezávisle na argumentaci stěžovatelky, když i na základě poznatků získaných v rámci právní pomoci ve věci činný státní zástupce od ukrajinských orgánů zjistil, že k porušení této zásady nedošlo. Za takové situace podle vrchního státního zastupitelství ani nebylo nutné, aby české orgány činné v trestním řízení dodržení této zásady jakkoliv prokazovaly, byť se toho stěžovatelka před soudem domáhala; sama stěžovatelka navíc k této ani k jiné otázce během řízení žádnou podrobnější analýzu nepředložila. Městský soud dal stěžovatelce v rámci obhajoby za pravdu jen v rozsahu zpravodajských zpráv zajištěných ukrajinskou bezpečnostní službou a tyto zprávy nepovažoval v rámci trestního řízení za důkaz. Argumentuje-li stěžovatelka v ústavní stížnosti nutností posoudit v rámci řízení prameny mezinárodního práva veřejného (zejména tedy k otázce, zda na východní Ukrajině probíhá mezinárodní konflikt), tuto argumentaci uvedla poprvé až v rámci zpracovaného dovolání. Náročnost

stěžovatelkou poskytnuté obhajoby nemůže podle vrchního státního zastupitelství spočívat ani v eventuálním zájmu médií o daný případ, neboť média se o něj začala zajímat až v řízení před soudem, který byl zcela standardní. Vrchní soud podrobně vysvětlil, proč stěžovatelce nelze za některé jí nárokové úkony právní služby přiznat odměnu. Pokud se příslušný státní zástupce v řízení dopustil dílčích pochybení, spočívajících zejména v tom, že podal obžalobu ještě předtím, než uplynula eventuální lhůta ve prospěch stěžovatelky a odsouzeného určená k vyjádření ke změně právní kvalifikace v dané věci, za toto pochybení se stěžovatelce omluvil.

12. Vedlejší účastník řízení (tedy odsouzený) se prostřednictvím jemu ustanoveného opatrovníka k ústavní stížnosti stěžovatelky vyjádřil tak, že se zcela ztotožňuje s argumentací vrchního soudu a navrhl, aby Ústavní soud stížnost stěžovatelky odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

13. Stěžovatelka v replice uvedla, že cizí prvek byl ve skutečnosti imanentní součástí celého trestního řízení vedeného proti vedlejšímu účastníkovi (nyní odsouzenému). To se projevilo i v tom, že stěžovatelka úspěšně namítla nepřipustnost použití některých důkazů dodaných ukrajinskou kontrarozvědkou. Podle stěžovatelky již samotné (úspěšné) uplatnění nepřipustnosti použití některých důkazů opatřených orgánem jiného státu svědčí o tom, že stěžovatelka musela v dané věci používat cizí právo. Otázkami spojenými s aplikací Ženevských úmluv se k námitkám stěžovatelky zabýval v uvedeném řízení již městský soud. Není tedy správné tvrzení vrchního státního zastupitelství, že stěžovatelka otázku použitelnosti Ženevských úmluv namítala až v rámci řízení o dovolání. Pokud jde o význam zájmu médií o danou věc, k tomu stěžovatelka jednoduše uvádí, že v ostatních „běžných“ věcech zpravidla není zájem médií v podstatě žádný. Pokud některé úkony činěné stěžovatelkou ve prospěch odsouzeného není možné podřadit pod příslušná ustanovení advokátního tarifu, měl vrchní soud postupovat podle § 11 odst. 3 advokátního tarifu a stěžovatelce měl přiznat odměnu, která by jí byla jinak přiznána za úkon obsahově nejbližší.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Podle čl. 83 Ústavy je základním úkolem Ústavního soudu ochrana ústavnosti. Do rozhodovací činnosti obecných soudů je proto Ústavní soud oprávněn zasáhnout pouze tehdy, byly-li pravomocným rozhodnutím těchto orgánů porušeny základní práva a svobody stěžovatelů chráněné Ústavou.

15. Posuzuje-li Ústavní soud stížnost advokáta, nemůže odhlédnout od skutečnosti, že advokát je nepostradatelným aktérem při řádném výkonu spravedlnosti. Ve společnosti založené na principech právního státu tak plní advokát zvláštní roli; musí sloužit zájmům spravedlnosti, stejně jako zájmům těch, jejichž práva a svobody je pověřen prosazovat a hájit. Prizmatem právě řečeného, tj. klíčové role advokáta při ochraně základních práv a svobod, je třeba vnímat i otázky s výkonem advokacie spojené, tedy i problematiku odměňování advokátů. Nastavením pravidel pro odměňování advokátů jsou ovlivněny nejen finanční zájmy advokáta – podnikatele, ale i naplnění jeho role jako ochránce základních práv v systému řádného výkonu spravedlnosti. Uvedené platí rovněž – a o to více – pro advokáty, kteří vystupují v rámci trestního řízení jako obhájci obviněných. Také oni jsou především ochránci základních práv a svobod, zejména práv obviněných na obhajobu a na spravedlivý proces. V situaci, kdy o výši odměny obhájce nerozhoduje

na základě dohody s advokátem sám obviněný, ale stát, je uhrazením odměny obhájce realizováno ústavně zaručené právo na právní pomoc a obhajobu. Proto je nutné dbát na to, aby způsob určení odměny obhájce neměl nepříznivý vliv na základní práva a svobody obviněného, tedy i práva na obhajobu.

16. V projednávané věci nejde toliko o ústavně zaručená práva stěžovatelky, ale (především) o právo jejího klienta na obhajobu. Nastavením pravidel pro odměňování advokátů v případě obhajoby hrazené státem jsou ovlivněny nejen finanční zájmy advokáta (obhájce), ale i naplnění jeho role jako ochránce základních práv (jeho role při řádném výkonu spravedlnosti). Stát uhrazením odměny obhájce umožňuje obviněnému realizovat jeho ústavně zaručené právo na právní pomoc.

17. Právo na obhajobu je jedním z nejdůležitějších základních práv osoby, proti níž se vede trestní řízení, a směřuje k dosažení spravedlivého rozhodnutí, jehož vydání je nejen v zájmu trestně stíhané osoby, ale nepochybně také v zájmu demokratického právního státu založeného na úctě k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Prostřednictvím práva na obhajobu se má dosáhnout toho, aby nevinný byl ospravedlněn a aby jako pachatel byl odsouzen jen ten, kdo trestný čin spáchal a za trestný čin, který skutečně spáchal. Z tohoto důvodu je také nutno zajistit základní práva a svobody všem osobám bez ohledu na to, zda si obhájce samy zvolily nebo jim byl ustanoven. Může-li si obviněný smluvně zajistit a zaplatit obhájce, a tak realizovat své právo na obhajobu, musí být zároveň zajištěno, aby možnost efektivního výkonu práva na obhajobu měl i obviněný, který si obhajobu zajistit sám nemůže. Náklady na realizaci práva obviněného na obhajobu nemůže nést ustanovený obhájce, který s převzetím jeho obhajoby souhlasil.

18. Ústavní soud byl ve své judikatuře opakovaně konfrontován se situací, zda soudem ustanovený obhájce má hodnotit účelnost jednotlivých úkonů zajišťovaných orgány činných v trestním řízení během trestního řízení. Ústavní soud se v té souvislosti názorově ustálil v závěru [srov. například odst. 26 nálezu ze dne 14. 10. 2010 sp. zn. I. ÚS 2025/10 (N 210/59 SbNU 69)], že takto soudem ustanovenému obhájci nepřísluší, aby sám hodnotil, zda ten, který úkon, o němž byl vyrozuměn, byl relevantní pro jeho případ či pro jím vedený způsob obhajoby. Pokud by sám ustanovený obhájce relevanci jednotlivých úkonů orgánů činných v trestním řízení hodnotil, mohl by se vystavit eventuálnímu zanedbání obhajoby. Ustanovený obhájce se tedy nemůže a nesmí bez dalšího spoléhat na tvrzení orgánů činných v trestním řízení; v kontextu nyní hodnoceného případu právě uvedené platí o to více, zvláště má-li to význam pro posouzení podmínek samotné trestnosti jednání, které je jeho klientovi kladeno za vinu.

19. Sám vrchní soud výslovně v odůvodnění ústavní stížnosti napadeného usnesení připouští, že se stěžovatelka v rámci trestního řízení mimo jiné musela zabývat otázkou, zda vedlejší účastník řízení již byl na Ukrajině za později v České republice stíhané jednání odsouzen či nikoliv. To je ovšem pro trestní řízení vedené proti klientovi stěžovatelky zcela zásadní aspekt, v rámci něhož nelze použitelnost cizího práva (jazyka) považovat za okrajovou (už proto tedy neobstojí blanketní odkaz vrchního soudu na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011 sp. zn. 28 Cdo 4184/2009). Toliko pro úplnost Ústavní soud uvádí, že je v dané souvislosti nepřipadné východisko vrchního státního zastupitelství, že námitka stěžovatelky vztahující se k dodržení zásady ne bis in idem ve věci jejího klienta nebyla podstatná, protože se touto otázkou orgány

činné v trestním řízení zabývaly samy. Takovéto pojetí výkonu obhajoby je nesprávné, neboť stěžovatelka jako obhájkyňe klienta přirozeně nemůže být pasivní a přenechat veškerou aktivitu směřující ke správnému posouzení všech důležitých otázek pouze na orgánech činných v trestním řízení. Její úlohou je nejen upozorňovat na případná pochybení orgánů činných v trestním řízení, ale také preventivně upozorňovat na konkrétní úskalí daného případu, aby k pochybením, které by evidentně mohla jejího klienta poškodit, vůbec nedošlo. Pokud tedy, s ohledem na okolnosti případu, stěžovatelka zpochybňovala mimo jiné dodržení zásady *ne bis in idem*, postupovala zcela správně a ve prospěch svého klienta (a i při řešení této otázky byla stěžovatelka evidentně konfrontována s aplikací cizího – ukrajinského – práva).

20. Z odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 121/2022, kterým bylo odmítnuto dovolání stěžovatelčina klienta jako zjevně neopodstatněné, je zjevné, že stěžovatelka jako obhájkyňe ve prospěch svého klienta argumentovala řadou různých (odborných) článků s tím, že se snažila mimo jiné prokázat, že se její klient jemu za vinu kladené trestné činnosti dopustit nemohl, neboť jeho chování bylo kryto mimo jiné statutem *combatanta* ve smyslu Ženevských úmluv. Také z toho důvodu je podle Ústavního soudu zjevné, že stěžovatelka při koncepci obhajoby klienta vycházela a musela vycházet ze zahraničních právních pramenů a využívala cizího jazyka. Nejde totiž pouze o práci s literou zákona, resp. mezinárodní úmluvy, kterou vrchní soud charakterizuje jako stručnou. Jde rovněž o aplikaci judikatury a odborné literatury, která slouží k interpretaci mnohdy stručných ustanovení mezinárodních úmluv, a aplikaci na konkrétní v České republice v dané době nepříliš často řešenou otázku s omezenou českou judikaturou, k níž však existuje zahraniční literatura a judikatura. Advokátka vycházela ze zdrojů v cizím jazyce. Skutečnost, že citovala tyto zdroje v dovolání, svědčí o tom, že s nimi pracovala a seznámila se s nimi, na zdroje v cizím jazyce omezeně odkazovala i v odvolání. Na cizí zdroje odkazují rovněž například znalecké posudky a dokumenty z internetové databáze judikatury, literatury a právních předpisů *beckonline*, které jsou součástí trestního spisu. Argumentace uváděná vrchním státním zastupitelstvím v jeho vyjádření k ústavní stížnosti navozuje – a nesprávně – dojem, že stěžovatelka právní předpisy mezinárodního práva veřejného ve prospěch svého klienta aplikovala až v rámci dovolání, z čehož vrchní státní zastupitelství (minimálně nepřímě) dovozuje, že stěžovatelce nenáleží žádné zvýšení odměny za úkon právní služby ve smyslu § 12 advokátního tarifu. K tomu ovšem Ústavní soud dodává, že aplikace zvýšení odměny advokáta se musí posuzovat ve vztahu k jednotlivým úkonům právní služby a z tohoto pohledu tedy není podstatné, zda stěžovatelka některý argument použila až v rámci dovolání či dříve. Jiná situace by eventuálně mohla nastat tehdy, pokud by stěžovatelka argumentaci na obranu klienta uplatnila v rámci řízení před obecnými soudy zjevně nesprávně nebo opožděně. Takto ale vrchní státní zastupitelství své úvahy ve vyjádření k ústavní stížnosti neformuluje. Pokud by vrchní státní zastupitelství ve svých úvahách rekapitulovaných shora bylo důsledné, muselo by při dodržení jinak správného východiska, že zvýšení odměny podle § 12 advokátního tarifu nelze učinit paušálně pro celé řízení, dospět minimálně k závěru, že pokud například stěžovatelka aplikovala předpisy mezinárodního práva v rámci dovolání, měl se soud zabývat právě tím, zdali například za takový úkon právní služby stěžovatelce nenáleží pro jeho obtížnost zvýšení odměny.

21. Při posuzování trestné činnosti kladené nyní odsouzenému za vinu si zároveň obecné soudy byly zjevně vědomy nezákonnosti jednoho z důkazů, a to zprávy kontrarozvědné služby Ukrajiny (srov. k tomu odst. 44 usnesení Nejvyššího soudu

sp. zn. 11 Tdo 121/2022). I tato skutečnost ukazuje, že neobstojí východisko prezentované v ústavní stížnosti napadeném usnesení vrchního soudu, že stěžovatelka při koncepci obhajoby klienta znalosti cizího práva (jazyka) nepotřebovala, neboť mohla vycházet jen z údajů poskytnutých ukrajinskou stranou. Jak již naznačeno shora, na uvedeném nic nemění ani skutečnost, že si samy obecné soudy byly nezákonnosti některých takto získaných důkazů vědomy a samy je proto při posuzování trestné činnosti nyní odsouzeného nepoužily nebo použily jen omezeně. Okolnost, že to byla i sama stěžovatelka, kdo na eventuální nezákonnost některých důkazů upozornila, podle Ústavního soudu svědčí spíše o tom, že evidentně důsledně sledovala naplnění podmínek trestnosti jednání kladeného nyní odsouzenému za vinu.

22. Vrchní soud uzavřel, že žádný úkon nelze označit za mimořádně obtížný a znalost mezinárodního práva patří mezi běžné učivo vyučované na právnických fakultách. K tomuto závěru dospěl bez bližšího vysvětlení i přesto, že například místopředseda senátu městského soudu žádal o prodloužení lhůty k písemnému vyhotovení rozsudku mimo jiné z důvodu složitosti dané trestní věci a s poukazem na skutečnost, že jde o teroristické trestné činy spáchané působením v ozbrojených složkách, a tedy právní otázku, k níž existuje omezená judikatura.

23. Výše uvedené vyvrací závěr vrchního soudu, že stěžovatelce nenáleží zvýšená odměna za žádný z jejích úkonů. Pro úplnost Ústavní soud dále doplňuje, že se rovněž neztotožňuje s tvrzením vrchního státního zastupitelství o zanedbatelném vlivu mediálního zájmu na daný případ. V této souvislosti lze zcela příhodně odkázat na repliku stěžovatelky k vyjádření vrchního soudu a vrchního státního zastupitelství. Obecně se jistě nestává, aby se média zajímala o jakoukoli trestní věc. Naopak samo vrchní státní zastupitelství připouští, že zájem médií o daný případ přítomen byl, ovšem poněkud nelogicky zdůrazňuje, že tento se týkal až fáze řízení před obecními soudy; takový argument se však podle Ústavního soudu zcela mýjí podstatou dané otázky, tedy zda stěžovatelce náleží zvýšení její odměny za to, že ve srovnání s jinými případy byla zatížená zájmem médií.

24. Ze všech těchto důvodů tedy vrchní soud podle Ústavního soudu pochybil, pokud v případě stěžovatelky zcela vyloučil eventuální zvýšení její odměny jako obhájkyne ve smyslu § 12 odst. 1 advokátního tarifu, a to z důvodu jím tvrzené absence aplikace cizího práva (cizího jazyka) v dané věci. Tím vrchní soud podle Ústavního soudu porušil z výše uvedených důvodů nejen právo stěžovatelky zaručené čl. 26 odst. 1 a odst. 3 Listiny, ale kontextuálně zasáhl rovněž do práva nyní odsouzeného na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny [srov. k tomu v podrobnostech za všechny například také nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 9. 2019 sp. zn. Pl. ÚS 4/19 (N 163/96 SbNU 88; 302/2019 Sb.)].

25. Vzhledem k tomu, že vrchní soud v dané věci a priori – a nesprávně – vyloučil jakékoliv zvýšení odměny ve smyslu § 12 odst. 1 advokátního tarifu, nezabýval se již Ústavní soud jednotlivými námitkami stěžovatelky vztahujícími se k tomu, zda bylo možno některé shora uvedené úkony považovat za úkony právní služby ve smyslu advokátního tarifu či nikoli. Bude na vrchním soudu, aby se eventuální podřaditelností některých stěžovatelkou vykonaných úkonů pod úkony právní služby znovu samostatně zabýval v rámci procesního prostoru, který díky tomuto kasačnímu zásahu Ústavního soudu vznikl. Ústavní soud tímto nepředjímá, zda (resp. v jakém rozsahu) dojde ke zvýšení odměny stěžovatelky za jednotlivé úkony jí poskytnuté právní služby

ve smyslu § 12 zákona advokátního tarifu. Podle Ústavního soudu však není možné při rozhodování o výši odměny stěžovatelky vzhledem k okolnostem daného případu jednoduše – bez dalšího konkrétního rozlišení úkonů (což sám vrchní soud vytkl městskému soudu) – vyjít z toho, že stěžovatelce žádné zvýšení odměny nenáleží.

26. S ohledem na všechny uvedené důvody Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadené rozhodnutí vrchního soudu zrušil. Ústavní soud o ústavní stížnosti rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků, neboť dospěl k závěru, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 24. července 2024

Daniela Zemanová
předsedkyně senátu